

УДК 811.111'1:821(73)

Лещенко Г. А.

канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

**ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ «ХВОРОБА» В АНГЛОМОВНІЙ
КАРТИНІ СВІТУ**

Наразі увага науковців спрямована на моделювання картини світу, що є предметом зокрема лінгвістичної концептології, науки, що «що має за мету описати всі концепти, що існують у мові, лінгвістичними засобами». Ця наука виокремилася від лінгвокультурології на початку ХХІ сторіччя та

зберегла й значно розширила її ключові поняття «концепт» та «концептосфера».

Термін «концепт» вивчається у різних векторах, в межах яких пропонуються різні дефініції. Концепт відіграє роль посередника між мовою і світом. Концепт є складовою концептосфери, яку трактують як «систему концептів у свідомості людини, що відтворює у вигляді структурованих й упорядкованих знань уявлення про світ, дійсність і результати внутрішнього рефлексивного досвіду людини».

Лінгвоконцептологічні дослідження сфокусовані головним чином на вивченні цих ментальних одиниць, які мають культурну специфіку та знаходять своє вираження у мові. При чьому, їх мовне вираження може мати численні вербалізатори, тому доцільно вивчати їх у єдності різноякісних складових – поняттєвої, образної та оцінної. За визначенням деяких вчених, поняттєва сторона концепту вказує на означення концепту в мові; образна – на сприйняття предметів через органи чуття або пам'ять; а ціннісна сторона визначається актуальністю концепту для людини і суспільства.

Концепт як об'єкт лінгвістичної концептології – це культурно зумовлена багатомірна мовно-ментальна одиниця концептуальної системи людства, яка втілює увесь його досвід і визначає поняття, уявлення, значення та образ.

Об'єктом дослідження є один із центральних концептів в англomовній картині світу, мовна репрезентація якого відбувається за допомогою образного, ціннісного та символного компонентів.

Метою цієї розвідки є встановлення ключових характеристик концепту «хвороба» в Сонеті № 147 В. Шекспіра та визначення особливостей їх вербалізації в україномовних перекладах.

Сонет присвячено опису любовних страждань ліричного героя, який відчуває кохання як хворобу і не може вилікуватися через те, що бажання стає непереборним і він не може вдовольнити той «*хворий апетит*» «*uncertain sickly appetite to please*». Лікарем героя виступає розум «*My reason, the physician to my love*», але серце з ним у розладі «*Angry that his prescriptions are not kept*». Захоплений фатальною пристрастю, закоханий, якого полишив розум, відчуває, що його чекає смерть «*Desire is death, which physic did except*».

Для розуміння концепту «хвороба» в сонеті В. Шекспіра необхідно виявити його культурно-маркований вербалізований зміст, який реалізується у мові та утворює відповідну лексико-семантичну і когнітивну структуру. Аналіз образного шару концепту показує, що домінантною є концептуальна метафора: *хвороба – це кохання*. Саме в цій площині можна прослідкувати реструктуризацію концепту «хвороба», унаслідок чого він набуває нових рис, втілення яких на мовному рівні вимагає використання образної, емоційної

лексики, формування певних метафоричних конструкцій. Завдяки такій метафорі відбувається зсув акцентів від «хвороба» на «божевілля», тобто дивна поведінка людини, її ненормальний стан.

Досліджуваний концепт об'єктивується у семантиці номінативних одиниць *fever, ill, sickly, physician, prescriptions, death*. Семантика таких лексем передає наростання хвороби. Герой розуміє свій хворобливий стан «*My love is as a fever*» і він не в змозі його перебороти «*Feeding on that which doth preserve the ill*». Лексеми «desperate» та «frantic-mad, madmen» імплікують концепти «відчай» та «божевілля».

Концепт «хвороба» у своїй структурі містить темпоральні ознаки «*longer nurseth the disease; Past cure I am, now reason is past care*» та кольоропозначення «*Who art as black as hell, as dark as night*».

Наступним складником концепту «хвороба» є ціннісний компонент. Ціннісний компонент є культурогенним чинником і є необхідним у вивченні змісту концепту. Мова фіксує всі або майже всі фрагменти людського буття. При цьому вона їх часто оцінює наявними в арсеналі численними способами й засобами. Не випадково категорію «оцінка» дослідники, особливо сучасні, відносять до найбільш значущих категорій. Серед образних ознак досліджуваного концепту виділено такі: **хворобливий** – (*uncertain sickly appetite to please*), **неспокійний** – (*And frantic-mad with evermore unrest*) та **божевільний** – (*My thoughts and my discourse as madmen's are*).

Стосовно символного компоненту, зазначимо, що концепт хвороба уособлюється в образі коханої ліричного героя, яка на початку вабила його своєю чистотою (*For I have sworn thee fair, and thought thee bright*), а виявилася чорною як пекло (*Who art as black as hell, as dark as night*).